

ment af den store Industries Frembringelser, eller at han tillige er Producent; men jo mere der bliver arbeidet, jo mere der bliver produceret, desbilligere bliver det, altsaa den menige Mand faaer, hvad han bruger, billigere, jo mere der produceres. Erfaringen viser tillige, at jo mere der produceres, jo hurtigere det skeer, desmere tjener Producenten. Det seer man tydeligt i det Land, hvor Productionen i Sandhed drives i det Store, kun der kan det sees. For at oplyse det vil jeg omtale en meget omfattende Erhvervsliste paa det Sted i Verden, hvor den staaer høiest i Flor, saa høit, at der findes intet Tilsvarende til den. Jeg skal tillade mig i al Korthed at fremdrage nogle af Erfaringens Resultater i den Retning. Detaillerne ere aldeles firkte, de ere tagne fra bekjendte Bærker, nemlig de saakaldte blaae Bøger og Tookes History of prices.

I England have Maskinspindere afløst de tidligere Haandvævere; i Aaret 1825 havde Haandvævningen endnu sin fulde Betydning og da tjente en Haandvæver om Ugen i Reglen 36 Mk. 8 sk. med en Arbejdstid af 69 Timer; Arbejdstiden er senere af Parlamentet nedsat til 60 Timer. Hvorledes stillede Forholdet sig i 1856? Da tjente i England en Maskinspinder i Gjennemsnit 25 pCt. mere, end han tjente i 1850, og altsaa saameget Mere end i 1825, at han paa de gamle Fabrikker, Fabrikker med gamle Maskiner og Indretninger, tjente 9 Rd. og paa de nye Fabrikker 16 Rd. om Ugen, det var Gjennemsnitsprisen. Haandvævere derimod, hvoraf der desværre hist og her i England gives enkelte, tjente kun 6 Rd. 8 sk.; enhver Maskinvæver har nu i England 3 Rd. 4 Mk. 4 sk. om Dagen, medens han i 1825 kun havde 6 Mk. 1 sk. Dertil kommer nu, at Arbejdernes Antal ogsaa er steget umaadeligt; jeg vil her tage og sammenligne Aarene 1835 og 1856. Antallet af Spindere og Vævere i Bomuld, Uld, Kartesuld, Silke og Lærred er i dette Tidsrum steget fra 354,684 til 682,497. Saaledes havde Capitalen kastet sig over det uhyre store Erhverv, og saaledes har Productionen forøget sig, at den tredobbelte har forbedret Arbejdernes Stilling; thi nu tjener en Arbejder i England

paa 1½ Dag ligesaameget, som han i 1825 tjente om Ugen. Jeg tillader mig at troe, at hvad jeg her har fremhævet, godtgjør tilstrækkeligt, at Erfaringen har vist, at der ikke er Noget at frygte af den store Industri, og at man ikke kan billige den Sætning, at fordi der produceres Mere, er det dermed ikke givet, at det er til Gavn for den simple Mand.

Inden jeg slutter, vil jeg sige et Par Ord om en Hovedsætning, som her oftere er bleven fremhævet, at vi nemlig skulle tage Hensyn til Kjøbstæderne. Den ærede Rigsdagsmand for Maribo Amts 4de Valgfreds (Monrad) har meget stærkt fremhævet, at Kjøbstæderne vare en nødvendig Følge af Landets Udvikling i det Hele, og at der altsaa burde tages Hensyn til dem. Det skyldte Samsundet dem, idet de ikke vare en Udvæxt paa samme, men en naturlig Plante. Ja ganske vist, det er Kjøbstæderne; de ere en aldeles naturlig Udvikling, der maa altid være og blive Kjøbstæder som Brændpunkt for Handel og Industri, hvor de Industridrivende og Handlende forene sig. Det seer man bedst i vore Dage, saasnart man reiser til flere fremmede Lande, som Amerika og Australien, hvor den ene store Kjøbstad voxer op efter den anden under den frie Næring og uden denne Forskiel paa Land og Kjøbstæder. De ere blevene store, ja meget større end Aarhundreder gamle Kjøbstæder; men derfor har Staten ingenlunde den Forpligtelse at bevare Kjøbstæderne, som de nu ere, og at fikke sig mod, at ikke en af disse smaa Kjøbstæder, som nu ere, skulde hensygne og gaae til Grunde. Vi have her i Landet 68 Kjøbstæder, det er omtrent 1 for hver 22,000 Mennesker, det vil sige, at af disse Kjøbstæder have 38, hver for sig, ikke saamange Mennesker, som der boe i Sanct Pedersstræde, og en heel Deel af dem ere meget smaa, indtil vi komme til det berømte Sandvig, der knapt har saamange Mennesker, som der boe i et af de nye Huse, der ere byggede ude paa Østfælled. At Staten skal varetage saadanne Byers Larv, kan man dog virkelig ikke med Rette sige. Staten skal sørge for det Heles Vel og derved ogsaa for Kjøbstæderne; men den sørger bedst for Kjøbstædernes Interesser, naar den ophæver al